

XXV. MEDNARODNI KONGRES ORIENTALISTOV

ТРУДЫ ДВАДЦАТЬ ПЯТОГО МЕЖДУНАРОДНОГО КОНГРЕССА ВОСТОКОВЕДОВ. МОСКВА 9—16 АВГУСТА 1960. ТОМ I—V. ИЗДАТЕЛЬСТВО ВОСТОЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ МОСКВА 1962—1963.

Mednarodni orientalistični kongresi imajo za seboj že kar lepo zgodovino, zlasti če pomislimo, da je bila babilonsko-asirska pisava dokončno razvozljana šele l. 1857. Razvozljanje je bilo uspeh delnih odkritij posameznih učenjakov različnih narodov, zato je ostala še naprej živa zavest, da je za napredek asiriologije potrebno mednarodno kolektivno sodelovanje. Tako se je že l. 1873 zbral prvi mednarodni orientalistični kongres v Parizu, sledili so mu: drugi v Londonu (l. 1874), tretji v takratnem Sankt-Peterburgu (l. 1876), nadaljnji v Firenzah (1878), v Berlinu (1881) itd. Na enajstem kongresu v Parizu (l. 1897) je bil sprejet mednarodni statut o sklicevanju teh kongresov, ki določa, da dva zaporedna (redno vsaka tri leta) kongresa ne smeta biti v isti državi (člen VI). Zaradi obeh svetovnih vojn so nastale daljše vrzeli. Po drugi vojni so bili kongresi orientalistov v Parizu (1948), v Carigradu (1951), v Cambridgeu v Angliji (1954), v Münchenu (1957), (25. kongres) v Moskvi (1960) in v januarju 1964 (26. kongres) v New Delhiju v Indiji.

Predsednik pripravljalnega odbora za 25. mednarodni orientalistični kongres je bil Bobodžan Gafurovič Gafurov, dopisni član Akademije znanosti ZSSR, strokovnjak za Srednjeazijske kulture, gen. tajnik pa je bil asiriolog Igor Mihajlovič Diakonov. Agilni odbor je sedaj v petih zajetnih zvezkih (na skupno 2794 straneh) objavil celotno kongresno gradivo (na posebni prilogi na 52 straneh je dodan alfabetski seznam predavateljev, predavanj in korigend).

Ker bi količakaj podrobno poročilo o tako obsežnem objavljenem gradivu preveč naraslo, se bom skušal omejiti na nekaj vprašanj, ki utegnejo najbolj zanimati našo zgodovinsko zainteresirano javnost. Morda bi o posameznih sekcijah (indologiji idr.) poročali naši strokovnjaki.

Za uvod naj navedem nekaj podatkov o 25. kongresu, iz katerih se razvidi, kako zelo je razgibana in razvejana moderna orientalistika.

Kongres je zasedal v Moskovski državni univerzi na Leninovih gričih, ki se imenuje po slovečem ruskem polihistorju M. V. Lomonosovu (1711—1765). Ob otvoritvi dne 9. avgusta 1960 je imel daljši govor takratni prvi namestnik predsednika ministrskega sveta ZSSR Anastas Mikojan, s čimer je bil splošni pomen kongresa nedvomno poudarjen. V imenu Združenih narodov in UNESCO je zborovanje pozdravil prof. Arnold Kunst. V isti slavnostni dvorani je bila dne 16. avgusta sklepna plenarna seja kongresa. Na njej so bile sprejete tudi ustrezne resolucije posameznih sekcij.

Kongresa se je udeležilo 1393 oseb, ki so bile iz 48 držav (med njimi iz 21 neodvisnih azijskih in afriških držav). Pripravljalni odbor je bil razposlal 1662 povabil k udeležbi, prejel pa je 1616 pritrdilnih odgovorov. Kakor navadno, je tudi tokrat največ (525) udeležencev dala domača država; vrh tega, kakor navaja poročilo (str. 10), se je okoli tisoč sovjetskih znanstvenikov kot gostov udeleževalo kongresnih zborovanj. Med zunanji delegacijami so bile večje iz ZDA (125), Anglije (133), iz obeh Nemčij (51 + 83), iz Francije (95), Češko-slovaške (61), Japonske (54), Madžarske (25), Italije (26) in Indije (41). Iz Jugoslavije smo bili trije udeleženci: H. Hadžibegić ter H. Šabanović kot predstavnik Vzhodnega inštituta v Sarajevu, in pisec tega poročila.

Po ustaljeni praksi se kongresna zborovanja vrše po sekcijah, ki zborujejo paralelno. Moskovski kongres je bil spočetka razdeljen na 20 sekcij, zaradi obilnega gradiva so uvedli še nekaj podsekcij, tako da je bilo skupno 29 sekcij in podsekcij. Na njih je bilo podanih skupno 682 referatov, med njimi so bili trije jugoslovanski.

Discipline, oz. dežele, za katere so bile organizirane sekcije, so bile: 1. egiptologija, 2. asiriologija, 3. hetitologija in urartologija, 4. semitologija, hebraistika in biblična arheologija, 5. bizantologija in sorodne discipline, 6. zgodovina arabskih dežel, 7. arabska filologija, 8. zgodovina Irana, 8 a. Afganistan, 9. iranska filologija, 10. zgodovina Centralne Azije, 11. altaistika (z 2 podsekcijama), 12. zgodovina Turčije, 13. kavkaška proučevanja (s podsekcijama za kavkaško filologijo in za zgodovino), 14. indianistika (s podsekcijama za filologijo in umetnost ter za zgodovino in filozofijo). 15. južnovzhodna Azija, 16. sinologija (s podsekcijama za kitajsko zgodovino in filologijo), 17. Koreja, 18. zgodovina Mongolije, 19. Japonska, 20. afrikanistika (s podsekcijama za filologijo in za zgodovino).

Samo kratko naj se dotaknem tistih sekcij, ki so za jugoslovansko orientalistiko posebno zanimive.

V egiptološki sekciji (I, 70—168) — njen načelnik je bil prof. V. I. Avdiev — je bilo 29 referatov (med referenti jih je bilo 7 iz ZSSR, po 4 iz Francije in Madžarske, po 3 iz ZDA in Anglije, po 2 iz Kanade in NDR, po eden iz Zvezne rep. Nemčije, Danske, Nizozemske in Egipta). Avdiev je obravnaval izvor pisave v Starem Egiptu (*L'origine de l'écriture en ancienne Égypte*) (I, str. 117—128), nekateri referenti so poročali o novih tekstih, ali obravnavali starejše tekste ali podrobna vprašanja (N. M. Postovskaja: Ali so kraljevski grobovi v Abydosu kénotafi) (I, 111 ss.). B. V. Bothmer je poročal o evidentiranju starih egiptovskih skulptur, Rolf Ibscher o posebno uspešnem konserviranju egiptčanskih papirov. Drugi so poročali o svojih domačih egiptoloških zbirkah (v Strasbourgu, v Swansea muzeju). Tudi o vlogi Nilovih poplav, o zagovarjanju bolezni, arhitekturnih problemih, metriki, filoloških vprašanjih je bilo govora. Preko egiptovskih mej je posegel samo I. Katznelson (iz Moskve), ko je razpravljal o državni organizaciji v Nubiji.

V asiriološki sekciji (I, 169—266) — načelnik akademik V. V. Struve — je bilo med 28 referenti: 12 iz ZDA, 6 iz ZSSR, 3 iz NDR, 2 iz ČSSR, po eden iz Francije, Zap. Nemčije, Danske, Avstrije in Izraela. — Težišče zanimanja se je očitno premaknilo na sumerščino. Samuel N. Kramer (Philadelphia) je citiral besedilo iz številnih fragmentov obnovljene pesnitve o smrti mitološkega Dumuzija (Tammuz), kralja-pastirja v Uruku (njegov naslednik je bil epski junak Gilgameš). Thorkild Jacobsen (Chicago) je obravnaval pesnitev o Enmerkarju in gospodu (= mestnem vladarju) iz Aratta. O poreklu Sumercev je predaval V. Christian (Avstrija), V. V. Struve (Leningrad) je dokazoval, da so že Sumerci uporabljali puščico za orakel (*Die Frage der Existenz eines Pfeilorakels in Šumer*). O delovanju prvih mezopotamskih pisarjev je razpravljaj Maurice Lambert (Pariz). A. Goetze (New Haven) je predložil izpopolnjen seznam imen starih kraljev iz mesta Kiša. O uspehih danskih izkopavanj v Perzijskem zalivu (Bahrein, Failaka v Kuvaitu, Abu Dhabi v Omanu) je poročal T. G. Bibby (Aarhus). Več referatov se je bavilo s posameznimi napisi, z mitološkimi problemi, zlasti pa s filološkimi. O prvotnem pomenu in o zemljepisnih mejah Mezopotamije je razpravljaj J. J. Finkelstein (Berkeley). Družbeno strukturo v stari akadski dobi (pred 2000) je analiziral I. J. Gelb (Chicago); strukturo huritske družbe (na podlagi klinopisnih plošč iz Arraphe /= Kerkuk/ in Alalaha) je obravnavala N. Jankovska

(Leningrad). Novo razlago besede š u d u t u v ploščah iz mesta Nuzi je zagovarjal E. R. Lacheman (Wellesley). G. R. Meyer (NDR) je poročal o ureditvi Prednjeazijskega muzeja v Berlinu. Jos. Klíma (Praga) je obravnaval »nekatero probleme klinopisnih prav«. O socialni in gospodarski zgodovini Šumerja in Akkada se je razvila podrobnejša diskusija (I, str. 243 ss.). Med referati sta bili upoštevani tudi matematika (A. A. Vajman, Leningrad; K. Vogel, München) in astronomija (I. Veselovskij, Moskva).

V sekciji za hetitologijo in urartologijo (I, 267—314) — načelnik G. A. Melikišvili — je bilo 15 referatov. Med referenti jih je bilo 6 iz ZSSR, 3 iz ZDA, po 2 iz Francije in Turčije, po eden iz Anglije in Jugoslavije. Hetitološki referati so bili pretežno jezikoslovni (Ronald A. Crossland, Sheffield; V. Ivanov, Moskva; I. Dunajevskaja, Leningrad; E. Laroche, Strassbourg). O hetitskem pravu in njegovem razmerju do drugih klinopisnih prav (Le droit hittite parmi les droits cunéiformes) je predaval poročevalec. — Zanimivo in pregledno poročilo o sovjetskih izkopavanjih v Armeniji, kjer so v Arin-Berdu in v Karmir-bluru izkopali ostanke urartejskih trdnjav Erebuni in Teišebaini sta podala V. Piotrovskij (Leningrad) in K. Ohanesian (Jerevan). O prebivalstvu teh dežel in njegovi vlogi v zgodovini Starega vzhoda je predaval G. A. Melikišvili (Tbilisi = Tiflis). S kartografskimi problemi (za Urartu) se je bavil S. T. Eremjan (Erevan), o vplivih Urartejske civilizacije na civilizacijo perzijskih Ahemenidov je razpravljala R. Ghirsman (Paris), o arheoloških dokazih za stike z Malo Azijo Machteld J. Mellink (Brynk Mawr). — O svojih izkopavanjih v Mali Aziji sta poročala arheologa Tahsin Özgüç (v Altintepe) in Nimet Özgüç (v Kültepe) (oba iz Ankare).

V (XII) sekciji za zgodovino Turčije — načelnik A. F. Miller — sta predavala tudi turkologa Hamid Hadžibegić (Sarajevo): Osmanli imparator lugunda cizye (II, 429 s.) in H. Šabanović (Sarajevo) Sistema administrativnega deljenja u Osmanskoj imperii (II, 470).

Naše poročilo bi zares nesorazmerno naraslo, ako bi naštevali referate vseh sekcij, kakor je zbrano v kongresnih aktih.

Saj npr. indianistika sama zajema v IV. zvezku 295 strani s 56 referati, ki obravnavajo jako raznovrstne probleme: kulturnozgodovinske, ki segajo od prazgodovine (prazgodovinska kultura imenovana po mestu Harappa; Mohenjo Daro) do druge svetovne vojne (str. 143 ss.), pravne, filozofske (Rabindranath Tagore, str. 201 ss., 211 ss.), verstvene, sociološke, vprašanja o slikarstvu in muziki.

Kongresni akti zajemajo zelo obsežno gradivo. Organizacijskemu odboru, zlasti pa njegovemu tako požrtvovalnemu sekretarju I. M. Diakonovu moramo biti za tako hitro opravljeno nelahko delo zares hvaležni — predvsem pa tudi zato, da je širokosrčno sprejel celotno besedilo posameznih referatov. Objavljeni akti 25. orientalističnega kongresa hranijo za vsakega interesenta s katerega koli področja dragoceno študijsko in orientacijsko gradivo.

Hkrati pa tudi živo pričajo o velikem razmahu moderne orientalistike, ki zajema proučevanje vseh kultur od zapadne afriške obale do Tihega oceana. Naš jugoslovanski delež je pri tem še precej skromen, treba bo, da ga s prizadevnostjo povečujemo!

V. Korošec